

Ἐρείπια τῆς ἐν Ἀποικίαις μονῆς τῆς Ἁγίας Μαρίνης.

Ἡ ΕΝ ΑΠΟΙΚΙΟΙΣ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΗΣ

Ἡ ἐν Ἄνδρῳ γυναικεία μονὴ τῆς Ἁγίας Μαρίνης κεῖται μεσημβριονατολικῶς τοῦ χωρίου Ἀποικία καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ τούτου ἀπόστασιν, παρὰ τὴν θέσιν Λίτρες. Ἔϊνε μέγα οἰκοδόμημα, περιβαλλόμενον ὑπὸ ὑψηλοτάτων τειχῶν. Δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς ποὺ ὑπῆρχον εἰς τὴν μονὴν πλείστα ὄσα κελλία, δυνάμενα νὰ περιλάβωσιν ὑπερεκατὸν καλογραίας. Σήμερον καὶ ὁ μέχρις ἐσχάτων σφζόμενος ἀκέραιος τῆς μονῆς βυζαντιακοῦ ὄυθμοῦ ναὸς καταρρέει καὶ οὗτος εἰς ἐρείπια.

Ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς μονῆς ῥέει πηγὴ ἀφθόνου διαυγοῦς καὶ ψυχροτάτου ὕδατος, παρεμφεροῦς πρὸς τὸ τῆς Σαρτζῆς τῶν Ἀποικίων. Ἐνθεν δὲ τῆς μεγάλης τῆς εἰσόδου πύλης καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν προβάλλουσι κατ' ἀποστάσεις ἀμυντικαὶ παρακλυτικαὶ κόγχαι, ποὺ ἐκράτουν κατὰ τοὺς δυσκόλους καιροὺς μακρὰν τοῦ κοινοβίου πάντα κακόγνωμον ἐπισκέπτῃν.

Πότε ἀκριβῶς ἀνηγέρθη ἡ μονὴ δὲν εἶνε γνωστόν. Κατὰ τὰς σφζομένας ἐγγράφους μαρτυρίας δὲν φαίνεται ἀρχαιοτέρα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Ἄλλ' ὑπῆρχεν εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς παλαιότερος ναὸς, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη ἡ μονή, οἰκοδομηθέντος καὶ τοῦ νεωτέρου ναοῦ.

Ἐν τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἐνδρου καὶ Σύρας φ. 189^α, σφύζεται πρᾶξις διαφορᾶς μεταξύ «τοῦ ἀρχοντος Μιχαλάκη Καίρη» καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου ὡς πρὸς τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Μαρίνης. Ἡ πρᾶξις φέρει χρονολογίαν ἀψπα¹, Ἰανουαρίου κβ², εἶνε δὲ ἀρχιερατικῆ, ἀλλ' ὁ ἀρχιερεὺς δὲν κατονομάζεται ἐκ τῆς χρονολογίας ὅμως κρίνομεν ὅτι οὗτος ἦτο ὁ ἀρχιεπίσκοπος Διονύσιος Καίρης ὁ Β', ὅστις ἤκμασεν ἀπὸ τοῦ 1775 - 1799¹. Φέρονται δ' ἐν τῇ πράξει καὶ αἱ ἐξῆς ὑπογραφαί, αἵτινες ὅμως δὲν εἶνε ιδιόχειροι :

Σταματέλος Μπίστης, Μιχάλης Λορέντζου Καίρης, Δημήτριος Καμπάνης, Νικόλαος Κοτάκης, Ἀγρουσίτιος Δαπόντες, Νικόλαος Μπίστης, Ἀλέξανδρος Καμπάνης, Φραντζέσκος Ντελλαγραμμάτικας, Ἀντώνιος Σπυρίδος, Ἀντώνιος Κοτάκης, Περάκης Καμπάνης, Πέτρος Καίρης, Γεώργιος Καμπανάκης, Μιχάλης Μπίστης, Στάθης Καμπάνης, Νικόλαος Καμπάνης, Ἀντώνιος Καμπάνης, Δημήτρ. Καμπάνης, Γιαννάκης Ντελλαγραμμάτικας.

Κατ' ἐπιστολὴν δ' ἐκ Σύρου τοῦ πρῶην Μυρρίνης Σωφρονίου Μπίστη τοῦ Ῥεματούση, τοποτηρητοῦ Σύρας κατόπιν δὲ καὶ ἐπισκόπου Ἐνδρου διατελέσαντος², πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἐνδρου καὶ Σύρας Διονύσιον τὸν Καρσάκη, εὐρέθη ἐν Σύρῳ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1827³ πυθμὴν ἀργυροῦ ἱεροῦ ποτηρίου, ὅπερ κατὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐγγράρατον ἐπιγραφὴν ἀφιερῶθη ἐν ἔτει 1723 εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ἁγίας Μαρίνης τῆς Ἐνδρου ὑπὸ Σκαρλάτου, Ταρσίτζας, Παύλου καὶ Εὐφροσύνης. Ἐν δὲ τῷ ἐν τέλει τῆς μετὰ χεῖρας πραγματείας ἐκδιδομένῳ σιγίλλῳ τοῦ αἰοιδίμου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἀναφέρεται «κτητόρισσα» τοῦ μοναστηρίου ἢ μοναχῆ Λεοντία.

Ἡ μονὴ εἶχε τιμηθῆ διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ σταυροπηγικοῦ ἀξιωματος καὶ προνομίου, αἱ δὲ μονάζουσαι καλογραφαὶ διητῶντο ἐν αὐτῇ κοινοβιακῶς. Ἀλλ' ἡ τάξις αὕτη δὲν ἐτηρήθη μέχρι τέλους, διότι αἱ μοναχαὶ προΐοντος τοῦ χρόνου ἤρχισαν νὰ ἀθετῶσι καὶ παραβαίνωσι τὰ ἀρχαῖα ἀσθηρὰ ἔθιμα τοῦ μοναστηρίου των. Τούτου ἕνεκα ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Καλλίνικος ὁ Ε' χάριν τῆς θεοφιλοῦς διοικήσεως τῆς μονῆς καὶ ἀμεσώτερας ἐπ' αὐτῆς ἐποπτείας ὑπέταξε ταύτην τῷ 1804 ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἐνδρου

¹ Δ. Π. Πασχάλη, Ἀναγραφὴ χρονολογικῆ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερευσάντων ἐν τῇ νήσῳ Ἐνδρου καὶ εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ αὐτῶν, ἐν περιοδ. «Θεολογία», τ. Ε' (1927) σ. 13 - 18, καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει. Ὁ Κώδιξ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἐνδρου καὶ Σύρας ἀπόκειται ἐν τῷ τμήματι τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἐκδοθεὶς ὑπὸ Ν. Α. Βέη ἐν «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» Πετροπόλεως, ἔτ. 1914.

² Δ. Π. Πασχάλη, Ὀλίγα σελίδες ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Ἐνδρου καὶ Σύρας κατὰ τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἱερὸν ἀγῶνα, ἐφημ. «Κυκλαδικὸν Βῆμα», ἔτ. Α' (1926), ἀριθ. 3.

³ Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Σωφρονίου φέρει χρονολογίαν 12 Ἀπριλίου 1827.

Παγκράτιον, ἐνταλθέντα ν' ἀποκαταστήσῃ ἐκ νέου εἰς τὴν μονὴν τὸ ἀρχαῖον κοινόβιον καὶ τὴν παλαιὰν αὐτοῦ τάξιν.

Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ μέτρον δλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν τῆς μονῆς, διότι μετὰ δεκαπενταετίαν ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' στιγματίζει δριμύτατα διὰ σιγίλλιδόδους αὐτοῦ γράμματος τὴν ἔκλυσιν, εἰς ἣν περιέστη ἡ μονή, εἰς τὴν ὁποίαν ἀντὶ τῆς πρότερον κοινοβιακῆς ἀρμονίας καὶ τάξεως «ἀντεισῆχθη ἡ ἰδιορρυθμία, ἡ ἀσχημοσύνη, ἡ κατάχρησις τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος καὶ ἄλλαι μυρία ἀταξίαι».

Εἰς τὴν μονὴν διητῶντο ἄλλοτε ἀμπολλαι καλογραφαί. Ὡς εἶδομεν, τὰ κελλία τῆς ἠδύναντο νὰ περιλάβωσιν ὑπὲρ τὰς ἑκατόν. Ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1811 φέρονται αἱ ὑπογραφαὶ ἕνδεκα ἐξ αὐτῶν, τῶν ἐγγραμμάτων ἐννοεῖται. Σημειωτέον ὅτι τὰ γυναικεία μοναστήρια ἦσαν ἐν Ἀνδρῷ ὄχι ὀλίγα. Ἡῤῥαξαν ἰδίως τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Ἀνδρῷ καλογραφῶν ἡ παρὰ ταῖς ἀρχοντικαῖς τῆς νήσου οἰκογενεαῖς ἔκπαλαι κρατοῦσα συνήθεια νὰ ὑπανδρεύωσι μόνον τὴν πρωτότοκον θυγατέρα, τὰς δὲ λοιπὰς νὰ ἀφίνωσιν ἀγάμους. Ὅσοι ἐκ τούτων δὲν ἔμενον εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, ἐγίνοντο μοναχαί, ἀποφέρουσαι ὡς ἀφιέρωμα εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανόιας τῶν καὶ μικρὸν τι κτήμα, ἀμπελῶνα ἢ ἀγρόν. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβαινε καὶ εἰς τοὺς ἄρρενας, νυμφευομένου καὶ ἐκ τούτων μόνον τοῦ πρωτοτόκου¹. Οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀνδρῷ μοναχῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἦτο σημαντικός. Κατ' ἐπίσημον ἔκθεσιν εὐρίσκοντο ἐν Ἀνδρῷ τῷ 1833 ἕως 600 μοναχοί. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς οὗτος, τὸν ἥποιον ὁ Μάουρερ ἀποδέχεται ὡς πραγματικόν, εἶνε ἀναμφιβόλως ὑπερβολικός².

Διελύθη δ' ἡ μονὴ τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἐν ἔτει 1834 διὰ διατάγματος τῆς ἐπὶ Ὄθωνος ἀντιβασιλείας, κοινοποιηθέντος τὴν 25 Φεβρουαρίου (9 Μαρτίου)³. Διὰ τοῦ διατάγματος τούτου διελύθησαν ἐν Ἑλλάδι περὶ τὰ 412 ἀνδρῶνα μοναστήρια καὶ περὶ τὰ 16 γυναικεία, οἱ δὲ ἑνασκούμενοι μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ διεσκορπίσθησαν ἐξοικισθέντες ἅπαντες τῆδε κάκεισε ἄνευ οὐδεμιᾶς προστασίας καὶ μερίμνης περὶ αὐτῶν⁴.

¹ Πρβλ. Δ. Π. Πασχάλη, Νεόφυτος Καμπάνης, ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως († 1848), ἐν περιοδ. «Θεολογία, τ. Γ'» (1925 σ. 3-6), καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει.

² G. L. von Maurer, Das griechische Volk, τ. 1-3, Heidelberg, 1836. — Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ Σφζόμενα Ἐκκλησιαστικά Συγγράμματα, τ. Β', σ. 136, 143, 159 καὶ τ. Γ', σ. 110, 125, 165-6 καὶ 280 κ.έ.

³ Βλ. τὸ διάταγμα ἐν «Ἐφημ. Κυβερνήσεως», ἔτ. 1834, ἀρ. 15, σελ. 123. — Θ. Π. Δηλιγιάννη καὶ Γ. Ζηνοπούλου, Ἑλληνικὴ Νομοθεσία, τ. ζ', σ. 112 κ.έ. — Α. Ζ. Μάμουκα, Μοναστηριακά, σ. 122 κ.έ. — Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων Ἐνθ' ἀν., τ. Β', σ. 256-260. — Μελετίου Σακελλαροπούλου (εἶτα μητροπολίτου Μεσσηνίας), Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1898, σ. 317-9.

⁴ Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ Σφζόμενα Ἐκκλησιαστικά Συγ-

Ἡ διάλυσις τῶν μοναστηρίων παρήγαγε καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα βαθεῖαν ἀγανάκτησιν καὶ θλίψιν ¹. «Οἱ ἀναθεματισμένοι πολιτικοί μας, γράφει ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης, καὶ οἱ διεφθαρμένοι ἀρχιερεῖς κι' ὁ τουρκοπιασμένος Κωνσταντινουπολίτης Κωστάκης Σχινᾶς ² συνεφώνησαν μὲ τοὺς Μπαυαρέζους καὶ χάλασαν καὶ δῆμαξαν ὅλους τοὺς ναοὺς τῶν μοναστηριῶν» ³. Ὁ δὲ Τερτσέτης γράφει: «Ἐρωτήσατε τὰ δημοπρατήρια τῶν ἐπαρχιῶν... Τὰ ἀντικείμενα τῆς λατρείας ζώντων καὶ ἀποθαμένων χριστιανῶν ἐπωλήθησαν ὡς λάφυρα πολέμου... Θεῖα εἰκονίσματα ⁴, τί χειρότερον ἠθέλατε πάθει, ἂν σᾶς αἰχμαλωτίζε πειρατὴς Ἀφρικανὸς τῆς Μεσογείου;» ⁴ Πράγματι δὲ τὰ σκεύη καὶ κειμήλια τῶν διαλυθέντων τούτων μοναστηρίων ἐπώλησεν ἢ ἐπὶ Ὄθωνος ἀντιβασιλεία διὰ κοινῆς δημοπρασίας. Τὴν βεβήλωσιν δὲ ταύτην τῶν ἱερῶν κειμηλίων στηλιτεύων καὶ ὁ ποιητὴς Παναγιώτης Σοῦτσος ἔγραφε σὺν ἄλλοις:

*ὦ βιαίτης ἀσεβῆς, ὦ ἱεροσυλία!
γυμνώθησαν οἱ νάρθηκες, οἱ θόλοι, τὰ κελ्लीα
καὶ εἰς τῆς μεταλήψεως τὴν ἀργυροῦν φιάλην
μεθῶ ὁ κλέπτῃς ἔφορος μ' ἀναΐδειαν μεγάλην ⁵.*

Τῶν διαλυθειῶν δὲ τούτων μονῶν αἱ καλογραφαὶ ἐξειδιώχθησαν τῶν μοναστηρίων τῶν μονοκίτωνες καὶ πανάποροι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλαὶ ὑπέρογροι, ἔναι δὲ καὶ ἀνάπηροι. Καὶ αἱ μὲν ἐπανήλθον πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἢ κατέβησαν εἰς τὰ χωρία ἐπαιτούσαι ἢ εἰς τὴν χειρωναξίαν ἐπιδοθεῖσαι αἱ δυνάμεναι· εἰς δὲ τὴν Ἄνδρον αἱ τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἔμειναν ἐπὶ

γράμματα, τ. Β', σ. 267 καὶ τ. Γ', σ. 513-4. Πρβλ. Α. Ζ. Μάμουκα, Μοναστηριακά, σ. 148. Χρυσοστόμου Α. Παπαδοπούλου (νῦν ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τ. Α', σ. 133 κ.ε. (Βλ. καὶ Κ. Ἱ. Δυοβουνιώτην, ἐν περιοδ. «Ἱερὸς Σύνδεσμος», τ. ΙΒ' (ἔτ. 1908) ἀριθ. 84 καὶ 85.

¹ Καρόλου Μενδελσῶνος Βαρθόλδη, Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1453 ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1873, σ. 649 ἑλλην. μεταφρ. Ἀγγέλου Σ. Βλάχου.—Γ. Κρέμου, Τὰ Ἑλληνικά, τ. Β', σ. 1027.

² Ὁ Κωνστ. Σχινᾶς ἦτο γραμματεὺς, ὡς ἐλέγοντο τότε οἱ ὑπουργοί, ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

³ Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μακρυγιάννη, Ἀπομνημονεύματα, ἐκδιδ. ἐπιμελεία Ἰωάννου Βλαχογιάννη, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1907, σ. 317.

⁴ Βλ. σ. 94 τοῦ ὑπὸ Γ. Τερτσέτη τῷ 1847 ἐκδοθέντος φυλλαδίου «Ἀπλῆ Γλῶσσα».

⁵ Π. Σούτου, Κιθάρρα, Ἀθήνησι 1835, σ. 132. Περὶ τῶν λαβουσῶν τότε χώραν κατὰ τὴν διάλυσιν τῶν μοναστηρίων καταχρήσεων βλ. καὶ ἐφημ. «Ἀθηνᾶν», ἀριθ. 263 καὶ 277 τοῦ ἔτ. 1835. Κατὰ τὴν ἀπὸ 2 Μαρτίου 1843 ὑπ' ἀριθ. 11,300 ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τοὺς κατὰ τὴν ἐπικράτειαν μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους οἱ ἱεροὶ ναοὶ τῶν διαλυθέντων μοναστηρίων κατήντησαν σωρὸς ἐρειπίων καὶ πετρῶν, τῶν ὁποίων ἢ ὕλη διαρπάζεται ὑπὸ τοῦ πρώτου τυχόντος. Βλ. Αἱ ἀναγκαιότεραι ἐγκύκλιοι, διατάξεις καὶ ὁδηγαί τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1834-1854. Ἐν Ἀθήναις 1854, σ. 141-2.

πολὺ θυραυλοῦσαι παρὰ τὴν ἰδίαν μονήν, προτιμῶσαι «παραρῥιπιεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ». Μία δέ τις τούτων, ἴδιον ἄνδρα, σεμνοτάτη καὶ θάρρους ἔμπλεως, ὡς ἄλλη ἀνδρική τις Ἰουδήθ, παραστάσα πρὸς τὸν Κορινθίας Κύριλλον, Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἔκλαιε ζητοῦσα παραμυθίαν καὶ θρηνοῦσα τὴν συμφορὰν. Ἐπειδὴ δὲ θυμωθεὶς ὁ Ἀρχιερεὺς εἶπε πρὸς αὐτήν, «ὔπαγε, ὑπανδρεύσου τοῦτο συγχωρεῖται καὶ εἰς μοναχὰς καὶ εἰς μοναχοὺς», φριξάσα ἢ παρθένος, «Σὲ λοιπόν, εἶπεν, Ἀρχιερεῦ τοῦ Θεοῦ, ἔκλέγω νυμφίον ὄσιον καὶ καλόν!» καὶ προτείνει προσελθοῦσα τὴν δεξιάν· αἰσχυνθεὶς δ' ὁ γέρον ἱεράρχης ἰδὼν αὐτήν, καὶ συγκαλύψας τὸ πρόσωπον ἔκλαιε πικρῶς· ἢ δ' ὄψατο φεύγουσα καὶ θεοκλυτοῦσα¹.

Καὶ ἀναφορὰς δὲ πρὸς τὴν Σύνοδον ἐπανελημμένας ἀπηύθυναν αἱ ἐν Ἀγίᾳ Μαρίνῃ μονάζουσαι, ἀποκλαιόμεναι διὰ τὸν διωγμὸν, ἀνέφερον δὲ περὶ τούτου καὶ τῶν Ἀνδρίων συχοί, διὸ καὶ ἡ Σύνοδος καὶ ἐξ ἄλλων γεγονότων ἀφορμῆν λαβοῦσα ἐγνωμοδότησε τὴν 29 Νοεμβρίου 1834 πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεῖαν, ἵνα τὸ μοναστήριον τῆς Ἀγίας Μαρίνης διατηρηθῆ προσωρινῶς.

Ἄλλ' ἡ Γραμματεία ἤρνεϊτο μετ' ἐπιμονῆς ν' ἀποδεχθῆ τὴν πρότασιν, προβάλλουσα καὶ ἄλλους γενικωτέρους λόγους καὶ δὴ τὴν ἀποφασισθεῖσαν ἤδη κατάργησιν πάντων τῶν κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπικράτειαν γυναικείων μοναστηρίων, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐξετελέσθη κατὰ πρότασιν αὐτῆς τῆς Συνόδου, ἥτις, γνωμοδοτοῦσα πάλιν, ἔγραψεν ἡ Γραμματεία, νὰ διατηρηθῆ προσωρινῶς τὸ κατὰ τὴν Ἀνδρον γυναικεῖον μοναστήριον, περιέπιπτεν εἰς ἀντίφασιν.

Ἡ Σύνοδος ἀπήντησε πρὸς ταῦτα μετ' ἐμμονῆς πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῆς, ὑπομνησκουσα τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς προγεγεννημένων καὶ ἐπιμένουσα εἰς τὸ δίκαιον τοῦ αἰτήματος. «Ὅσον, ἔλεγεν, ὀρθῶς καὶ σπουδαίως καὶ ἂν ἐσκέφθη ἡ προλαβοῦσα Σύνοδος περὶ τῆς καταργήσεως τῶν γυναικείων μοναστηρίων, δὲν ἠμπόρει νὰ προῖδη τὰς ἐκ τούτου προκυψάσας δυσκολίας, καὶ τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Ἡ πείρα ἐδίδαξε καὶ τινες μεταρρυθμίσεις εἰς ταύτην τὴν γνώμην, αἵτινες χωρὶς νὰ ἀνατρέπωσιν ἐκ θεμελίων ἐκείνην συμβιβάζουσι τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸ φιланθρωπότερον. Ὅθεν καὶ δὲν νομίζει ἡ Σύνοδος ἑαυτὴν ἐπιλήψιμον ἢ ἀντιφάσκουσαν, διότι διδασκομένη διορθώνει τὸ μὴ καλῶς ἔχον. Συνεχώρησεν ὅθεν τὰς ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἀνδρου ὑπεργήρους καὶ ἀσθενεῖς μοναχὰς νὰ τελειώσωσιν ἐν αὐτῇ καὶ τὰς λοιπὰς τῆς ζωῆς των ἡμέρας, χωρὶς νὰ λάβῃ περὶ αὐτῶν καμμίαν φροντίδα ἢ Κυβέρνησις, ἥτις ἠδύνατο νὰ διατάξῃ περὶ τῶν κτημάτων των ὅ,τι ἠθέλεν ἐγκρίνει. Ἄλλ' ἴσως εἴποι τις, ὅ,τι συγχωρεῖ καὶ σήμερον ἡ Σύνοδος θέλει ἀναγκασθῆ αἴριον καὶ εἰς ἄλλας μονὰς, καὶ μάλιστα ἐπὶ

¹ Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ Σφραγίσμενα Ἐκκλησιαστικά Συγγράμματα, τ. Β', σ. 265.

τῶν νήσων, νὰ συγχωρήσῃ. Ἄλλ' ἡ Σύνοδος ἐλπίζει ὅτι δὲν θέλει εὐρεθῆ καὶ ἄλλην φορὰν εἰς τοιαύτην ἀνάγκην· ἀλλ' ἐὰν συμβῆ καὶ τοῦτο, θέλει πράξῃ τὸ συμφερότερον. Ὅθεν ἐπιμένει ἡ Σύνοδος εἰς ὅ,τι ἐγνωμοδότησεν, καὶ πέποιθεν ὅτι θέλει ἔχει εὐδιάθετον εἰς τοῦτο καὶ τὴν Α. Μ. κτλ.».

Ταῦτα ἀπήγγησεν ἡ Σύνοδος κατὰ τὴν 19 Φεβρουαρίου 1836. Καὶ ἡ μὲν Γραμματεία ἐσιώπησεν. Ἄλλ' ἡ Σύνοδος καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἔτεσι (1838 Μαρτίου 15 καὶ 1839 Ἰουνίου 28) δὲν ἔπαυσεν ἐξαιτουμένη τὴν διατήρησιν τῆς ἐν Ἄνδρῳ ἱεράς ταύτης μονῆς. Καὶ πάλιν δ' ἡ Γραμματεία σιγὴν ἐτήρει ἄλυτον. Αἱ δὲ γεραραὶ τῆς Ἁγίας Μαρίνης μοναστηριαί, πολλὴν παρηγορίαν ἐκ τῆς φανείσης συνοδικῆς προστασίας λαβοῦσαι, ἐπὶ πολὺν μετέπειτα χρόνον παρέμενον συνηγμένοι ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου, ζῶσαι ὁσίως καὶ τρεφόμεναι ἀπὸ τε τῶν ἐργοχειρῶν αὐτῶν καὶ τῆς παραμυθίας τῶν συμπατριωτῶν. Τὰ δὲ κτήματα τῆς μονῆς, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα πάλιν τινὲς τῶν μοναστηριῶν ἀφιέρωσαν ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ ᾧσι ταῦτα ἀναπαλλοτρίωτα ἐσαεὶ, ἐνέμετο ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἡ Κυβέρνησις, ἥτις καὶ ἐπώλησεν ἐν τέλει αὐτὰ εἰς ἰδιώτας.

Τὰ κειμήλια ἐν τούτοις καὶ σκευὴ τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Μαρίνης δὲν ἐδημοπρατήθησαν ὡς τὰ τῶν ἄλλων μονῶν μετὰ τὴν διάλυσίν των, διότι αἱ καλογραφαὶ διεκέρυξαν ἄνευ περιφράσεων, καθὼς καὶ οἱ κάτοικοι Ἀποικίων, ὅτι ἐνόουν νὰ ἀντιτάξωσι βίαν κατὰ πάσης τοιαύτης ἀπολείρας¹. Ἄλλως πάντα σχεδὸν ἦσαν ἀφιερώματα τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν τῶν ἰδίων καλογραφῶν. Ἐζῶν δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ πέραν ἔτι τοῦ 1865. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ἡ ἐξ Ἀυπατιῶν τοῦ Κορθίου Μαγδαληνῆ, θυγάτηρ τοῦ ποτὲ Σταματίου Ψάλτη, ἥτις μάλιστα τὴν 14 Ἀπριλίου 1838 ἀφιέρωσεν εἰς τὸ ὑπὸ διάλυσιν μοναστήριον τὸ εἰς Πίσω Μεριὰ τοῦ Κορθίου, κατὰ τὴν θέσιν Ἁγία Σοφία, κτήμά της ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ νέμεται τοῦτο αὐτῇ ἐνόσῳ ζῆ. Τῷ δὲ 1841 εὐρίσκομεν ζῶσαν εἰσέτι τὴν μοναχὴν Ἀγαπίαν, θυγατέρα τοῦ ἐκ Μεσαρίας Λεονάρδου Κωτάκη, ἥτις κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐδώρησε πρὸς τὸν αὐτάδελφόν της Νικόλαον Α. Κωτάκην τὸν κατὰ τὴν θέσιν Λουριὰ τοῦ δήμου Ἄνδρου κάμπον της, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐκ κληροδοσίας τῆς ἀναδόχου καὶ θείας της Μαρούλας, θυγατρὸς Σταματέλλου Μπίστη².

Τὴν ἐπέτειον τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἐτελεῖτο μεγαλοπρεπῆς ἐν τῇ μονῇ πανήγυρις καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς μονῆς, χοροστατοῦντος πάντοτε κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ θσάτου ἐπισκόπου Ἄνδρου ἀοιδίμου Μητροφάνους τοῦ Οἰκονομίτου. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τῶν πλείστων

¹ Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ Σφζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα, τ. Β', σ. 268 κ.έ.

² Βλ. τὸ ὑπὸ τὴν ἄνω χρονολογίαν ὑπ' ἀριθ. 1775 δωρητήριον ἐγγραφοῦν τοῦ συμβολαιογράφου Ἄνδρου Μιχαῆλ Ἀθανασίου.

καλογραϊῶν αἱ ἐναπομείνασαι ὀλίγιστα ἐξενίζοντο ὑπέργηροι εἰς τὴν ἐν Ἀποικίαις οἰκίαν Δελλαγραμμάτικα, μεθ' οὗ ἐσυγγένεον.

Τότε ἡ Κυβέρνησις ἐπώλησε καὶ τὰς περὶ τὴν μονὴν γαίας, αἵτινες εἶχον ἀφεθῆ κατ' εὐσπλαγχνίαν διὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς τὰς μοναχάς. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀνδρου καὶ Κέας Μητροφάνης, ἐρημωθέντος ἤδη τέλεον τοῦ μοναστηρίου, ἐνήργησε νὰ παραχωρηθῶσιν αἱ ἱεραὶ εἰκόνας τῆς μονῆς, τὰ ἄμφια, οἱ πολυέλεοι, οἱ ὀρειχάλκινοι μεγάλοι λαμπαδοστάται, τὰ στασίδια καὶ λοιπὰ σκεύη, ἐν οἷς καὶ ἱκανὰ ἀργυρᾶ κανδήλια εἰς τὸν ἐν τῇ πόλει Ἀνδρου τότε νεόδμητον ἐνοριακὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅστις εἶχεν ἀνεγερθῆ ἐπὶ τῆς θέσεως ἄλλου παλαιότερου μικροῦ ναοῦ. Πολλοὶ τῶν εἰκόνων ἦσαν ἀργυρήλατοι τορευταί. Τότε ἔμετεφέρθη εἰς τὸν ἴδιον ναὸν καὶ τὸ τέμπλον τῆς Ἀγίας Μαρίνης, ὅπερ ἦτο ξυλόγλυπτον εὐτέχνως εἰργασμένον. Καὶ ἀντέστησαν μὲν ἐπιμόνωσ καὶ ἐπὶ μακρὸν οἱ κάτοικοι τῶν Ἀποικίων, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσαν. Ἡ μεταφορὰ ἐγένετο ἐν τέλει ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, ἀθρόως συρρευσάντων εἰς τὴν ἀπογυμνωθεῖσαν μονήν, καὶ τινων δὲ καὶ ἐνόπλων. Ἡπειλήθη μάλιστα νὰ ἐπέλθῃ αἱματηρὰ σύρραξις. Τὸ τέμπλον τοῦτο εὐρίσκεται ἤδη εἰς τὸν ἐν Λιβαδίαις ναὸν τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, ἠκρωτηριασμένον ὅμως καὶ πολλὰς κακώσεις ὑποστὰν ἐκ τῆς ἀβελτηρίας ἀφιλοκάλων ἐπιτρόπων.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Μαρίνης σφίζεται ἐπιγραφὴ, ἐξ ἧς δηλοῦται ὅτι ὁ ναὸς ἀνεκαινίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1798. Ἡ ἐπιγραφὴ, διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων κεχαραγμένη, ἔχει κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ὧδε :

Ἀνεκαινίσθη ὁ ναὸς οὗτος ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μαρίνης διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυρίου κνρ Σωφρονίου Πελοποννησίου ἐν τῷ ἰδίῳ καιρῷ τῆς ὀσιωτάτης καθηγουμένης κυρίας Ἀγάθης μοναχῆς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. 1798, Μαρτίου 1^η.

Ὑπεράνω τῆς πύλης τῆς μονῆς ὑπάρχει ἡ χρονολογία 1820. Εὗρηται δ' εἰς τὴν μονήν καὶ ἄλλη ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι ἐπίσης τῆς Ἀγίας Μαρίνης, ἀλλὰ μικρὰ αὕτη καὶ παλαιά. Εἶνε ἡ πρώτη κτισθεῖσα ἐν τῇ μονῇ.

Κατὰ τὴν εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἀγίας Μαρίνης ἐπίσκεψιν ἡμῶν, πρὸ τριακονταετίας καὶ πλέον, εὗρομεν ἀπερῶμιμένα ἐν τινι γωνίᾳ τοῦ ναοῦ χαρτῶά τινα σπαράγματα, ἀνήκοντα προδήλως εἰς τὸν παλαιὸν κώδικα τοῦ μοναστηρίου. Ἐκ τούτων ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς σημειώματα :

1771: ἀφιερὸνι ἡ κερά Ὁρσα τοῦ Νέρη τὸ χοράφι ὁποῦ εἶναι κοντά με τοῦ Τζιότη νὰ μνιμονέβετε αὐτὴ καὶ ἡ κόρη της.

1771: φευρουαρίου: 15: ἰδου ὁποῦ φανερόνει ἡ ἐν μοναχαῖς κυρία Μαρκιανὴ τὸ ἀφιέρωμα ὁποῦ ἀφηρόνει εἰς τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας μεγα-

¹ Παρελείφθησαν αἱ ἀνορθογραφίαι, ὧν βρῖθι ἡ ἐπιγραφὴ.

λομάρτυρος Μαρίνης, τὸ μεριδίον τῆς τὸ εἶ τι τῆς πέση, κᾶν τε περιβόλι, κᾶν τε κλεῖσμα ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς μητρός τῆς.

1773: ἀφιερώνι ἡ Φροσίνη τὸ χοράφι στοῦ λουπάκου (;) στὶν παλαιηκιὰ ἐκκλησιά.

— ἀφιερώνι ἡ Μαρία τῆς Σοφίας τὸν παλιὸ μίλο νὰ μνημονέβετε στὶν παρησία.

1781: ἀφιερώνι ὁ Ἄντωνιος Σελάς καὶ ἡ γηνί του Ἄσημήνα τὸ χοράφη εἰς τὸ Χαλκολιμένα ὡς ἐστὴν καὶ εὐρήσχετε.

— αφηροῶνη ἡ Φλωρέζα παπὰ Ἄντονι Φρατζέτη τὸ χοραφη οπου ἦνε κοντὰ στὸ Μαροῦσι¹.

— αφηροῶνη ἡ Αναστασία το λάηνο ἡς το Φάληκα ἡς τὸν καλαμιόνα στο πιγάδι.

— αφηροῶνη ἡ Φηλᾶρητη τὸ λάηνο στὸ χωραφη μεσα του σακελάριου.

1785: αφιερονι υ Μαργάτα Θεοδορι Λέκα το σικαμνο που ἔχει βορινὰ στι ρουδιὰ να υνε του μοναστιριου να μνιμονέβετε παντα.

1787: ἀφιερῶνη ἡ Μακαρία ἀπὸ τὴν σήμερον στὸ μοναστήρι τῆς ἁγίας Μαρίας τὰ πράγματα ποῦ ἔχει στὸ Πητροφό, νὰ εἶναι τοῦ μοναστηρίου ἀφιερομένα νὰ μνημονέβεται αὐτὴ καὶ οἱ γονή τῆς πάντα καὶ εἰς ἔνδειξιν ἐγράφη στὸν παρῶν κόνδικα.

1789: ἐλάβαμε ἀπὸ τὸν παπὰ κυρ Ανβρώσιον οπου ἐχῆ ἐδῶ τὴν κόρη του τὴν Βαρσαμῆ εν μπρώτης μᾶς ἐσηλε γρ: 100:

— ἔτη στοὺς 1791: ἰουλίου: 12: ἐλάβαμεν ἄλλιν δευτερον γρ: 100:

1793: ἀφιερῶνει ἡ καλογραία Ἄνατολία, ποῦ ἦτον γυνὴ τοῦ Ἄγαπίου που ἤβρισκεται στὸν ἅγιον Νικόλαον στὰς Σόρας, καὶ ἀφιερῶνει ἡ ἄνωθεν Ἄνατολία ἀπὸ τὴν σήμερον στὸ μοναστήριον τῆς Ἁγίας Μαρίας τὸ πρᾶγμα τοῦ Πατῆρι μὲ λεμονιές, φύλα, σύκα, ὡς καθὼς τὸ ἔχει πρὶκὶ ἀπὸ τὴν μητέρα τῆς ἀφιερῶνει ἀκόμη τρεῖς λεμονιές ποῦ ἔχει μέσα στὸ πρᾶγμα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ποῦ τῆς ἔχει πρὶκὶ ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς ἀκόμα ἀφιερῶνει τὸ ἀμπέλι ποῦ ἔχει πρὶκὶ ἀπὸ τὴν μάναν τῆς στὸ πλατὶ στρατὶ ὄλον τὸ μιράσι τῆς, ὡς ἐστὶ καὶ εὐρίσκειται ποῦ τόχει πρὶκὶ ἀπὸ τὴν μάναν τῆς. τοῦτα τὰ ἀφιερῶνει μὲ ἴδιαν τῆς βουλήν καὶ θέλησιν, νὰ νε στὸ μοναστήριον, ὡς γράφω πρὸς τούτοις σηκνοβιάζει καὶ τὴν κόρην τῆς μετὰ τῶν λοιπῶν καλογοριῶν, τὴν Μαρναν, καὶ διορίζοντας μὲ κοινήν γνώμην τῶν μοναζουσῶν νὰ καρποτρῶγη τὰ ἄνωθεν πράγματα μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός τῆς ἡ αὐτὴ Μαρίνα ἐν ὄσω ζῆ, καὶ ἐν ὄσω εὐρίσκειται εἰς τὸν ζυγὸν τῆς μοναδικῆς, καὶ ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου, καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἄλλιν τῆς αὐτῆς Μαρίας νὰ εἶναι παντελεύτερον καὶ ἀπόσπαστον τῆς Ἁγίας Μαρίας· καὶ εἰς ἔνδειξιν ἐγράφησαν στὸν παρὸν κόνδικαν νὰ εἶναι στερεὰ καὶ ἀσάλευτα.

¹ Τοπωνυμία ἐν Ἄνδρω. (Βλ. Δημητρ. Π. Πασχάλη, Τοπωνυμικὸν τῆς νήσου Ἄνδρου, ἐν Ἀθήναις, 1933 σ. 47).

ἔδωσα ὄντας ἦλθα ἀπὸ τὸ πρᾶγμα μου μετρητὰ γρ: 150:

ὄντας ἦλθα ἀπὸ τὴν πόλιν τοὺς ἕκαμα παραδόσιν γρ: 250:

Ὁ εἶδος τῆς ἀνοθεν Ἀνατολῆς μοναχῆς ἱερομόναχος Σεραφὶμ
στέργω τὰ ἄνωθεν

1805

ἀρχιμανδρίτης Μητροφάνης μάρτυς

προηγούμενος Ἰωακεὶμ μάρτυς.

1815. τα ἀνοθεν πράγματα ὅπου αφυερόνη ἡ Ἀνατολή με κινήν γνώμη τοῦ μοναστηρίου καὶ τοῦ ἐπιτρόπου χατζῆ Λεονάρδου Μπιρικού τὰ πούλη ἡ κόρη τῆς Ἰουλία καὶ δίδη δια τα ἀνοθεν πράγματα γρόσια μπεντακόσια ἦτι Νο 500: εἰς το μοναστήριον.

1793: ὀκτωμβρίου 16: τὰ ὄσα ἐβρήκαμε μέσα στὸ κασελάτσι, ἀρχῆς μετρητὰ γρ: 15:

στσέβη τοῦ μοναστηρίου ἀσημένια... (ἐξαηλιμμέναι αἱ λέξεις ὑπὸ τῆς νοτίδος).

ζονάρι μεγάλο ἀσιμένιο μαλαματοκαπνισμένο.

ἔτερο μικρὸ ζονάρι ἀσημένιο μαλαματοκαπνισμένο.

αὐτὰ εὐρέθησαν μέσ τὸ κασελάτσι.

Τὰ κάτο τα ἐπέρασα στὸν μπαρὸν κόνδηκα πρὸς μαρτιρῆαν ἠδηοχίρος μου:

1794: Σεπτεμβρίου 25: ἦλθα ἐγὼ ὁ Σωφρόνιος Μοραήτης καὶ ἤφερα τὴν μητέρα μου στο μοναστήριον τῆς ἁγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μαρίας δα να ησιχάσι ἕως νὰ πλιρόσι το κοινὸν χρέος· ἔδωσα καὶ ἐγὼ στο μοναστήρι δια τιν μητέρα μου τῆς ἡγουμένης Ἀγάθης καὶ τον ἐπίληπον ἀδελφὸν πρὸς βοΐθιαν τις μητρός μου μετρητὰ γρόσια: 230:

1796: ἔτη ἕκαμα ἔξοδα δια τὴν ἁγία ἠκόνα καὶ δια τὸ μανουάλιον καὶ ἕτερα χρηαζούμενα του μοναστηρίου· τα ἐπαράδοσα ἡς τας ἠκοσιπέντε τοῦ μαΐου μηνὸς ἐγὼ ὁ Σωφρόνιος ἱερομόναχος.

1800: Ἰουναρίου πρότη, ἦλθον ἀπο τὸ Ὅρος καὶ τοὺς ἤφερα τες ἁγίαις ἠκόνες τα δεσποτικὰ γρ: 240:

1797: Σεπτεμβρίου: 19: Νηκολάκης τοῦ ποτὲ Ἀλεξάνδρου Καήρη καὶ ἡ γινὴ αὐτοῦ Κάντια ἔδωσαν μῆα παρουσία στην Ἀγίαν Μαρρίαν ἡς ψηχικό τοὺς μνημόσινον· ἔδωσαν κατὰ τὸ παρὸν γρ: 05:

1801: Ἰουλίου: 21: ἰδου συμηόνο τὴν παραδόσει ὅπου παραδίνει εἰ Ἀγάθῃ ὅπου βγένι ἀπο τὸ γουμενίον· ἄφισε μετοσκρίτο καὶ μετρίτὰ γρ: 286:

1802: μαΐου: 28: ἔφερεν ὁ πανοσιώτατος κύρ Σωφρόνιος εἰκόνες δύο κάνοον γρ: 73:

1803: ὀκτωμβρίου: 25: φανερόνομεν τα ὄσα ἔφερεν ὁ πανοσιώτατος παπα Λαβρέντιος τοῦ Λοῖζου Κόκινου εἰς τὸ σταβροπιγιακὸν μοναστήριον τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μαρρήνης: μανουάλια, πολνέλεον, καντήλια, ζαερὲ

και αλα χρειαζόμενα του μοναστηρίου δια ψηχηκί του σωτηρία και ἔστησαν γρόσια χήληα Νο γρ: 1000:

1804: μαγίου 3: αφηρόνι ή Φεδρονήα εις την μονήν της αγίας Μαρίας τα οσπητια οπου ἔχη εις τὸ Λάμυρο και το περιβόλη οπου ἔχη ὄλο ος εβρήσκατε, και εις του Σκαντάλη το περιβόλη ὄλο ος εβρήσκατε, ομίοσ και εις τη Σταβροπέδα το κλήσμα με το καιλή, με τοῦτο να τὰ τρώγει εν ὄσο ζῆ και μετὰ τον θανατόν της να ηναι εις τὸ μοναστήριον.

1811: δεκεμβρίου: 27: αφιερόνη απο την σήμερον ή Μαγδαληνή του Σταμάτη Γάσπαρη τὸ περιβόλι στην Ἁγία Σοφία ὄλο σίδενδρο και με τὸ νερόν του στο Απάνο Κάστρο με τοῦτο να τρώγει τὸ μησὸ ὃ πάπους της και μετὰ τὸν θάνατόν του να εἶναι ὄλο του μοναστηρίου ἔτι ἄκόμα και γρόσια ἑκατόν ἦτι γρ: 100:

ὄμοίως αφιερόνη και τὸν ἑαυτόν της.

1812: ἔδοσεν ὃ Ἄνδρέας Καλογρήδης δια τὸν μακαρίτη τὸν εἰόν του τὸν Ἁθανάση γρ: 25:

1815: αφιερόνη ή Φεβρωνία κόρη του Βαγιανου Βαράγκη εις τὸ μοναστήρι μας τὸ πράγμα εις τις Χώνες ὄλο ὄς εὑρίσκατε σήδενδρο ὄπου τις ἀφήνη ή μητέρα της εις την διαθήκην της με τοῦτο να τὸ τρώγει ἑνώσω ζῆ κε μετὰ τὸν θάνατόν της παντὴ ἐλεύθερο του μοναστηρίου.

1815: ἀπριλλίου: 23: αφιερόνη ἀπὸ την σήμερον ὃ Αὐγουστής ποτε Δημήτρη Καμπούρη εις τὸ μοναστήριον ἕνα λάγηνο εις την Καπαριά στο δικὸ του πράγμα... δια μνιμόσυνον αὐτοῦ και τὸν γονέον του.

1817: ἔδοσεν ή Ἄβερκία Σελᾶ του μοναστηρίου γρ: 1093:

1818: σεπτεμβρίου: 1: ή Θεόκλητη ἔκαμεν παράδοση εις τὸ κηνὸν του μοναστηρίου μας δισκοπότηρα ἀσιμένια, ἱερά ἄμφια, ψάρι, μετρητὰ γρ: 2103: ἔτι ἔδοσεν μετρητὰ γρ: 1,000: και ἕνα σταυρῶ χρυσομένο.

1820: τῆς ἐδόσαμε τὸ ταξεῖδι τῆς πόλεως και ἐμέτρησεν εις τὸ κοινὸν του μοναστηρίου γρ: 300:

1820: αφιερόνω καγὼ ὃ Λεονάρδος Κοτάκης την κόρην μου Ἁνέζα με ἰδικήν της γνώμην και θέλησιν εις τὸ να μονάση στο μοναστήριον τῆς Ἁγίας Μαρίας και δίδω γρόσια διακόσια ἦτι Νο γρ: 200:

1821: μαρτίου 7: αφιερόνη ή κερά Μελανθία του ποτε Γιαννούλη Κοστή κόρη εις τὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Μαρίας γρ: ἑκατόν Νο 100:

1829: ἡ Εὐγενία του Κοσταντίου αφιερόνη εις τὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Μαρίας ἀπὸ τις ζητίες ἀπὸ τὰ 1811 γρ: 2,550:

ἀπὸ την Κάριστον καρπέτες: 5: γρ: 135:

1832: δεκεμβρίου 31: σήμερον ἔξ ἰδίας της προερέσεως αφιερόνει ή κερά καλογρέα ὄνόματι Σωφρονία ποτε Ἁντωνίου Χιώτη τὸ χωράφι ὄπερ ἔχει ἀπὸ πατρικὴν κληρονομίαν ὄνομαζόμενον Παλαιόπυργον ὄλον ὄς ἔστι και εὑρίσκαται και με τὰ κελιά του ἔξων τὰ δέντρα ὄποῦ σήμερον ἔχει μέσα,

τὸ ὁποῖον κῦτε εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἄψιλου πλησίον τῆς βρύσης, τὸ ὁποῖον χωράφη ἀπὸ σήμερον τὸ ἀφιερώνει εἰς τὴν Μονὴν τῆς ἁγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μαρίνης, ὅπερ εἶναι καὶ ἡ μετάνοιά της, τὸ ὁποῖον χωράφη εἰς τὸ ἐξῆς εἶναι καὶ λέγεται κτίμα παντοτινὸν καὶ ἀναπόσπαστον τῆς αὐτῆς Μονῆς.

Διὰ δὲ τῆς ἐν ἔτει 1823 συνταχθείσης διαθήκης του ὁ πρῶην ἀρχιεπίσκοπος Φερσάλων Μακάριος Πολέμης ἐκληροδότησεν εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ἁγίας Μαρίνης γρόσια χίλια, ὑπὸ τὸν ὄρον αἱ καλογραῖαι νὰ κάμνουν εἰς αὐτὸν κάθε χρόνον ἐξ ἀγρυπνίας «καὶ ἐὰν δὲν εὐχαριστοῦνται, νὰ δίδωνται εἰς ἄλλο μοναστήριον νὰ ταῖς κάμνει»¹.

Ἔγγραφα ἀνέκδοτα περὶ τῆς μονῆς τῆς Ἁγίας Μαρίνης.

1765 Φεβρουαρίου 15.

† . . . .² πατέρα ἢ μητέρα, τέκνα, ἢ οἰκίαν, ἢ ἀγρούς, ἑκατονταπλασίονα λύφεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσῃ. Ταῦτα καὶ τὰ παραπλήσια τούτων παρὰ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ὁ ὀσιώτατος ἐν μοναχοῖς ἀκούων καθεκάστην ἅμα τῇ συνεύφῃ αὐτοῦ Λεοντία μοναχῆ ἐπικαλουμένη, τὸν κόσμον ἠρνήσαντο καὶ τὸν μονήρη βίον ὡς ἀγγελικὸν ἠρετίσαντο, Γαβριὴλ μοναχὸς μεθονομασθεὶς, καὶ τῷ ὄρῳ προσέδραμεν, ἐν ᾧ καὶ μοναστήριον ἐκ βάθρων ἀνεγείραντες διὰ πολλῶν ὑδρότων ἑκατέρων, τῇ ἁγίᾳ μεγαλομάρτυρι Μαρίνῃ ἀφηροόσαντο, καθὼς καὶ πᾶσαν τὴν λοιπὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς περιουσίαν³. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ὀσιωτάτη Λεοντία, ἣτις καὶ καθηγουμένη ἰσάρχει τοῦ ἱεροῦ καὶ σεβασμίου τούτου μοναστηρίου ἐθελουσίᾳ γνώμη καὶ αὐτοπροαιρέτῳ θελήσει διὰ τοῦ παρόντος ἀφηρώνῃ ἀπὸ τὴν σήμερον ἐν αὐτῷ τὸ περιβόλη ὁποῦ ἔχει προικὴ ἀπὸ τὸν πατέρα της μὲ ὄλαν του τὰ δικαιώματα καὶ μὲ τὸ νερόν του, καθὼς διαλαμβάνει τὸ προικοχαρτί της, τὸ ἐμισὸ λιωτρίβι στοῦ Παμπούσκου, τὸ περιβόλη εἰς τὰ Ψηλοῦ στοῦ Παπαγιαννάκη ὄλον ὡς εὐρίσκεται μὲ τὸ λιωτρίβι μέσα, τὰ σπήτια ὁποῦ ἔχουν ἀγορὰ ἀπὸ τὴν Μαροῦλαν, καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ σπήτι ὁπου ἔκτισαν ἀπάνω ἀπὸ τοῦ πατέρα της μὲ ταῖς αὐλαῖς, ὡς διαλαμβάνει τὸ γράμμα, ὃ δὲ κύρ Γαβριὴλ καὶ αὐτὸς αὐτοπροαιρέτῳ θελήσει ἀφηρώνῃ ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τὸ ὄρηθὲν μοναστήριον τῆς μεγαλομάρτυρος Μαρίνας στὰ Κυπρίνια τὸ περιβόλη μὲ σπήτια ὡς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται μὲ τὸ νερόν του δύο

¹ Ἡ διαθήκη σφύζεται παρὰ τῷ γράφοντι.

² Τὰ γράμματα ἀποκεκομμένα διὰ ψαλίδος ὅπως ἀφαιρεθῆ πιθανῶς ἢ ὑπεράνω αὐτῶν ἀποτετυπωμένη σφραγὶς τῆς μονῆς.

³ Ἡ μονὴ ἐν τούτοις ὑπῆρχε καὶ εἰς ἀρχαιότερον χρόνον, ἀφοῦ ἐν ἔτει 1723 εἶχεν ἀφιερωθῆ εἰς αὐτὴν τὸ ἐν σ. 30 ἀναφερόμενον ἀγρυοῦν ποτήριον. Οἱ μνημονεύμενοι ἐν τῷ ἐγγράφῳ Γαβριὴλ καὶ Λεοντία μοναχοὶ ἴσως νὰ ἀνεκαίνισαν ἢ νὰ ἐπεξέτειναν τὴν μονήν. Τὸ «ἐκ βάθρων» εἶνε γνωστὸν ὅτι δὲν ἔχει πάντοτε ἐπὶ παρομοίων περιπτώσεων τὴν δι' αὐτοῦ ἐκφραζομένην ἔννοιαν.

ώρας, τὸ σαββάτο βράδυ τρεῖς μετζαρόλαις καὶ τὴν τετράδη μία, τὸ περιβόλη στὸν Ἅγιον Γεώργιον μὲ αμπέλη, συκαῖς καὶ εἴ τι ἄλλο περιέχει μέσα, στὴν Γκρεμνήστραν τὸ περιβόλη μὲ σικάμινα, συκαῖς καὶ κλήματα, καὶ στὸ Διακόφτη τὸ χωράφι ὅλον ὡς εὐρίσκεται. Τὰ ἄνωθεν ὅλα, σπήτια, περιβόλια, χωράφια, νὰ εἶναι ἀφιερωμένα ἀπὸ τὴν σήμερον ἀναποσπάστως μὲ γνώμην τῶν δύο εἰς τὸ ῥηθὲν μοναστήριον τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μαρίας, εἰς μνημόσυνον καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν αὐτῶν, καὶ νὰ μὴν ἠμπορῇ τινὰς ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῶν δύο, τόσον ἀπὸ τοὺς οἰκείους τοῦ γέροντος, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς ἁγίας καθηγουμένης νὰ ζητῇ νὰ οἰκιοποιηθῇ πολὺ ἢ ὀλίγον ἀπὸ τὴν παρὸν ἀφέρωσιν, ἀλλὰ ὀλοκλήρως, καθὼς διαλαμβάνει τὸ παρὸν, νὰ εἶναι τοῦ μοναστηρίου κατὰ τε χρῆσιν καὶ κατὰ τὴν δεσποτίαν, κατὰ τὸ τοῦ νόμου κεφάλαιον, τὰ γὰρ ἀφιερωμένα ἐν τῷ ναῷ οὐκ ἀφαιρεθήσονται. Ὅθεν εἰς ἀσφάλειαν ὑπογράφεται τὸ παρὸν παρὰ ἀξιόπιστων ἀρχόντων, καταστρωμένο ἐν τῷ παρὸν κώδικι καὶ ἐπιβεβαιωμένον παρὰ τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν αὐθέντου :

ἔτι ἀφηρωῶνῃ ὁ γερο Γαβριὴλ εἰς τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μαρίας τὸν Ἅγιον Γεώργιον στοῦ Χαρκοματᾶ, νὰ εἶναι τοῦ μοναστηρίου καὶ νὰ εἶναι ἀναπόστατον κατὰ τε τὴν χρῆσιν καὶ κατὰ τὴν δεσποτία ὑπογράφου καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες :

μηχαὶλ Καΐρης μάρτυς :
αυγουσινος ταποντες μαρτιρο :
ἀλέξαντρος καμπάνις μαρτιρό :
νικόλαος κοτάκης μαρτηρό
λεονάρδος πολέμης μαρτιρό.
μηχαὶλ λωρέντζον Καΐρης, μαρτιρώ
μηχαὶλ μπίστης μαρτηρό.
φρατζέσκοκ ντελλὰ γραμάτικα μαρτιρό :
λάσκαρης καΐρης μάρτυς :

Ἐν ἔτει δὲ 1771, ὅτε τὴν Ἄνδρον κατεῖχον οἱ Ῥώσοι, τὰ ἀνωτέρω ἐπικυροῖ ὁ τότε καντζηλλιέρης Ἄνδρου Δημήτριος Καμπάνης. Εὐθὺς δὲ κατωτέρω σημειοῖ ἰδίᾳ χειρὶ ὁ Ἀντώνιος Ψαρός, ἐπίτροπος τοῦ Ῥώσου ἀρχιστρατήγου καὶ τοποτηρητῆς τῶν Κυκλάδων, τὰ ἑξῆς :

Διορίζω καὶ ἐγὼ κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς καὶ βασιλικοὺς νόμους τὰ ὅσα ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἄνωθεν μονὴν τῆς ἁγίας μαρίνης νὰ μὴν ἀποτολμῇ τινὰς νὰ τὰ ζητῇ ἐπειδὴ καὶ εἶναι γνῶσια τῆς μονῆς καὶ μούρκια ἐδικὰ της, τόσον αὐτὰ, ὅσῳν καὶ ἄλλα ὁποῦ θεληματικῶς τινὰς θέλει νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν ἄνωθεν μονὴν ἢ εἰς ἑτέραν.

Καβαλιερὸς ὁ Ψαρός.

1771 Δεκεμβρίου 23: Νάουσα.

1765, μαγίου 17.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ δσιώτατος ἐν μοναχοῖς κῦρ Ἀκάκιος νὰ ἔκλεξεν ἕξ ἰδίας του βουλῆς καὶ προαιρέσεως τὸν μονήρη βίον, καὶ νὰ ἀπρηνήθη τὸν μάταιον καὶ φθαρτὸν κόσμον διὰ νὰ κληρωνομήσῃ τὴν οὐράνιον βασιλείαν, καὶ δόξαν, διὰ ψυχικὴν του σωτηρίαν τὴν σήμερον ἀφηερῶνῃ εἰς τὸ μοναστήριον τῆς μεγαλομάρτυρος Μαρίνας τῶν μοναζουσῶν τὴν ὑπαρξίν του ὅλην καὶ κληρονομίαν ὁποῦ τοῦ ἄφησεν ὁ πατέρας του εἰς τὴν διαθήκην του, ἤγουν τὸ περιβόλη εἰς τὴν Παλαιόπολιν ὅλον ὡς εὐρίσκεται σὺν δένδρῳ, μὲ κελία, καὶ μὲ τὸ νερόν του, καὶ ὅλαν του τὰ δικαιώματα, τὸ κλεῖσμα εἰς τὸν . . . ὅλον ὡς εὐρίσκεται νὰ εἶναι κοὶ αὐτὸ τοῦ μοναστηρίου ὡς ἄνωθεν, μὲ τὸ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ νέμεται ὁ ῥηθεὶς Ἀκάκιος τὰ ἄνωτέρω ἐφ' ὅρου ζωῆς του, καὶ νὰ δίδει εἰς τὸ μοναστήριον τὸν κάθε χρόνον λόγῳ ὑποταγῆς τὸ δέκατον τῶν αὐτῶν πραγμάτων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ Ἀκακίου νὰ μένουσιν πάντα ἐλεύθερα τὰ ἄνωθεν πράγματα, τὸ περιβόλη δηλαδὴ καὶ τὸ κλῆσμα ὁμοίως, νὰ μνημονεύεται αἰώνιως ὁ Ἀκάκιος, καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ πρόγονοί του· ὅθεν καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ἡ παρὸν ἀφηέρωσις ἐπὶ μαρτυρία ἀξιολόγων ἀνδρῶν.

*μιχαὴλ Καίρις, μάρτυς
λάσκαρης καίρης μάρτυς
χατζῆ Κονδύλλης μαρτυρῶ :*

1770, μαΐου : 18 :

Ἡ Σωφρονία τοῦ Μαρτίνου Μαστροζάνε ἀπὸ τὸν Ἀμόλογο ἔστω καὶ νὰ ἔγινεν καλογραῖα εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ἁγίας Μαρίνας, καὶ ἔβαλε μετὰ νιάν της νὰ τελειώσῃ τὴν ζωὴν της, θεληματικὰ της μὲ ἰδίαν της βουλήν ἀφιερῶνῃ τὰ πράγματά της νὰ εἶναι τοῦ μοναστηρίου παντωτινά, τὰ ὅποια πράγματα εἶναι τοῦτα κατὰ τὸ γράμμα τὸν γωνέον της ποῦ τῆς ἔδωσαν μὲ μάρτυρες ἄρχῆς τὸν κάμπο στὸ Γαβριῶν τὸ χωράφι εἰς τὸ μετόχι ἀπὸ πέρα καὶ κάτω νὰ εἶναι ἐδικὰ της παντὴ ἐλεύθερα· δίδουσιν της καὶ τὰ δύο σικάμινα εἰς τὴ Σκόλη τὸ κάτω τὸ μεγάλο μὲ τῆς φτιγῆς ὁποῦ εἶναι κοντά· δίδουσιν της καὶ εἰς τὸ χωριὸ τὸ σικάμινο ποῦ εἶναι στὸν κίπο τοῦ Μαστροδημητῆ· δίδουσιν της καὶ τὸ βαρέλι ὁποῦ ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς Μυκονιάτες· δίδουσιν της καὶ ἓνα λάϊνο ποῦ εἶναι στὸ Φιλόθι· καὶ μία ἀπιδιὰ στὴν ἀχλάδα ἐμπροστά· καὶ μία δαμαλίδα· καὶ ἓνα χάλκομα· ὅλα εἰς τὴν ἔξουσίαν της, καὶ τὰ ἀφιερῶνι ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ εἶναι τοῦ μοναστηρίου, καὶ νὰ μνημονεύεται αὐτὴ καὶ ἡ γονεὴ της παντωτινά, καὶ εἰς τοῦτο ὑπογράφουσι καὶ μάρτυρες ¹.

¹ Μάρτυρες δὲν φέρονται ὑπογεγραμμένοι, ἀλλὰ τὸ ἀφιερῶτικὸν ἔγγραφον εἶνε κατακεχωρισμένον εἰς τὸν κώδικα τοῦ μοναστηρίου.

† Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ καὶ ἀποδεικτικοῦ ἡμῶν γράμματος φανερόνομεν καὶ ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς αἱ κάτωθεν γεγραμμέναις ἀδελφαῖς τῆς μονῆς τῆς Ἁγίας Μαρίνης ὅλαις κοινῶς μὲ μίαν γνώμην, ὅτι μὲ τὸ νὰ μᾶς ἀκολούθησαν βαρύτερα ἔξοδα καὶ ἀνυπόφερτα ἀπὸ ταῖς προαπερασμέναις ἡγουμένησιν ὅπου εἶχαμεν, τόσον ὅπου ἐκινδύνευσεν τὸ μοναστήριόν μας νὰ ἀφανισθῆ, διὰ τοῦτο ἐπαρακαλέσαμεν μὲ κοινήν γνώμην τὸν ὁσιώτατον ἱερομόναχον καὶ πνευματικόν μας κύριον κὺρ Δανιήλ, ὅπου νὰ παρασταθῆ καὶ νὰ ἐπισταθῆ τὰ ἔξοδα τοῦ μοναστηρίου μας ὁμοῦ καὶ τὰ ἔσοδα ὅπου ἤθελαν μᾶς ἀκολουθήσουν φανερόνοντάς μας καθαρὸν λογαριασμὸν τὸν καθέκαστον χρόνον τόσον τῶν ἐξόδων του, ὅσον καὶ τῶν ἐσόδων πρὸς τούτοις νὰ μὴν ἡμπορῆ καμμία ἡγουμένησα χωρὶς τὴν γνώμην του νὰ κἀνῃ κανέναν παρὰ ἔξοδον. Ἐκόμη τὸν διορίζομεν ὅπου νὰ ἐκλέγῃ ὅποια ἀπὸ ταῖς ἀδελφαῖς ἤθελε κρίνει εὐλογον μὲ κοινήν γνώμην νὰ διορίξῃ διὰ ἡγουμένην τοῦ μοναστηρίου μας διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀκολουθοῦν σκάνδαλα· καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας τοῦ ἐκάμαμε τὸ παρὸν ἐσφραγισμένον μὲ τὴν βοῦλαν τοῦ μοναστηρίου μας καὶ ὑπογεγραμμένον μὲ τὰς ὑπογραφάς μας καὶ τὸ ἐδόσαμεν εἰς χεῖρας τῆς ὁσιότητός του, ἵνα ἔξῃ τὸ κῦρος ἐν παντὶ καιρῷ.

1811, φεβρουαρίου 15.

(Ἔπονται ἔνδεκα ὑπογραφαί).

Τὴν σήμερον οἱ καλογραφαὶς τῆς ἱεράς μονῆς τῆς ἁγίας μαρίνης θεληματικαῖς καὶ οἰκειωθελῶς ποιοῦσιν ἀλλαξίαν παντοτινὴν καὶ ἀσάλευτον μετὰ τοῦ νικολάου ζάνε μπαφαλούκου ὁμοῦ καὶ τῆς γυναικός του βιολέτας παντοτινὴν καὶ ἀσάλευτον καὶ δίδουν οἱ ἄνωθεν καλογραφαὶς τῶν ῥηθέντων νικολάου καὶ βιολέτας τὸ πρᾶγμα ὅπου ἔχουν πλησίον τοῦ ὀσπητίου των ὅλον ὡς ἔστιν καὶ εὐρίσκεται μὲ ὅλα του τὰ δικαιώματα καὶ μὲ τὸ νερόν του· δίδει καὶ ἡ ἄνωθεν βιολέτα μετὰ τοῦ ἀνδρός της, μέσα εἰς τὸ μητρικόν της ἀμπέλιον, ἀπὸ τὸν τείχον τῆς χήρας μιχαὴλ ντελλαγραμμάτικα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν παραβολὴν ὅπου εἶναι ἡ ἀπὸ τὴν βορεινὰ καὶ μέσα ἴσια μὲ τὸ καντοῦνι τὸ ἐπάνω τῆς ἀπλοταργιάς ὡς καθὼς τὸ ἐσυνόρεψεν ὁ ἅγιος οἰκονόμος καὶ ὁ ἅγιος σακελλάριος παρόντος τοῦ ἐπιτρόπου αὐτῶν λεονάρδου χιώτη¹ σύμπλοι εἰς τὸ πρᾶγμα τῶν ῥηθέντων καλογραφῶν, ὁ δρόμος, καὶ ἰωάννης ντεροτουζος καὶ ὁ ἄνωθεν νικόλαος, εἰς δὲ τὸ τῆς βιολέτας, ἡ χήρα ντελλαγραμμάτικα καὶ ὀρφανὰ κοσταντι μήλα, καὶ ἡ ἰδία, καὶ ὁ δρόμος τῆς χήρας ντελλαγραμμάτικα νὰ πηγαίνει εἰς τὸ πρᾶγμα της. μὲ τοῦτο νὰ κτίξῃ τὸ μεσοτεῖχι μόνος του ὁ ἄνωθεν νικόλαος χωρὶς νὰ μετέχουν οἱ καλογραφαὶς, καὶ νὰ δίδῃ

¹ Εἶνε οὗτος ὁ προμηνημονευθεὶς χατζῆ Λεονάρδος Μπειρίκος, γενάρχης τοῦ σήμερον ἀκμάζοντος οἴκου τῶν Ἐμπερίκων.

εἰς τὸ μοναστήριον διὰ τὸ νερὸν γρ: σαράντα ἤτοι: 40: ὑποσχόμεναι νὰ μαντινήρουν καὶ νὰ δεφεντέρουν τὴν παρὸν ἀπὸ κάθε ἐναντιότητα ὅθεν εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο τὸ παρὸν, καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τοῦ ἡγουμένου νικολάου, ἐσφραγισμένον μὲ τὴν βούλαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ τῆ ἐπιβαιβεώσει τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου ἀνδρου, καὶ ὑπογραφὰς τῶν κάτωθεν ἀξιολπίτων μαρτύρων 1815 αὐγούστου 4:

οικονόμῳ ἀνδρου μαριτῷ

σακελάριῳ ἀνδρου μαριτῷ.

χατζῆ λεοναρδος χιωτης και πητροπος του μοναστηριου μαριτηρο.

Δημήτριος Καΐρης ὁ γράψας μάρτυς.

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐπισκόπου

Αἱ ὑποφαινόμεναι ἀναφέρομεν ὅτι εἶδομεν ὅτι ἐπροσκήθη ἡ ἡγουμένη μας παρὰ τῆς Σεβασμιότητός σας, καὶ τὴν εἰδοποιήσατε προφορικῶς νὰ ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Μαρίνης γενικῶς ὅλαι αἱ καλογραῖται, διότι εἶναι βασιλικὸν διάταγμα, χωρὶς νὰ μᾶς κοινοποιηθῆ τὸ ἀντίγραφον κατὰ τὸν νόμον. Ἡμεῖς, Σεβασμιώτατε, σᾶς ἐπαρακαλέσαμεν πρὸ καιροῦ νὰ γράψετε πρὸς τὴν βασιλείαν, διὰ νὰ μᾶς συγχωρηθῆ νὰ μείνωμεν εἰς τὴν Μονὴν μας, διότι δὲν ἔχομεν ποῦ νὰ καταφύγωμεν ὄντες πάμπτωχοι, καὶ αἱ περισσότεραι πάσχουσαι, ὥστε δὲν ἠμποροῦν νὰ κινηθῶν, καὶ καμμίαν ἀπάντησιν δὲν εἶδομεν, καὶ τὸ αἷτιον δὲν εἶναι γνωστὸν μας ἄλλὰ περιμένοντες τὴν εὐσπλαγχίαν τοῦ βασιλέως εἶδομεν πάλιν νὰ μᾶς διατάττετε προφορικῶς μὲ δραστηριότητα νὰ ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὴν Μονήν, καὶ νὰ σᾶς παραδώσωμεν τὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας.

Ἡμεῖς, Σεβασμιώτατε, ἀπεφασίσαμεν νὰ παρουσιασθῶμεν πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνα μᾶς εὐσπλαγγισθῆ νὰ μείνωμεν εἰς τὴν Μονὴν μας, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν μήτε μίαν βελόνην, ἂν δὲ λάβωμεν αἱ ἴδιαι τὴν τελείαν ἀπόφασιν ἀπὸ τὸν βασιλέα μας. Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς δοθῆ τὸ ἀντίγραφον, ἵνα μᾶς χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Ἐν Ἐκκλησίᾳ, τῆ 17 Νοεμβρίου 1834.

(Ἐπονται ἕνδεκα ὑπογραφαί).

¹ Μητροπολίτης Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἡ Εὐπραξία Μπίστη. Περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐπισκόπου Καρκάκη βλ. Δημητρίου Π. Πασχάλη, Ἐναγρὰ χρονολογικὴ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ νήσῳ Ἐκκλησίας καὶ εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ αὐτῶν, ἐν περιοδ. «Θεολογία», τ. Ε' (1927 σ. 23-30), καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει.

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ
ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΤΟΥ Δ' ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε'.

*Περὶ τῆς ἐν Ἀποικίαις τῆς Ἄνδρου γυναικειᾶς μονῆς
τῆς Ἁγίας Μαρίνης.*

Τῷ θεοφιλεστάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Ἄνδρου ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ
ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ Παγκρατίῳ

† Καλλίνικος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας
Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

5 Θεοφιλέστατε ἀρχιεπίσκοπε Ἄνδρου, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῆ ἀδελφῆ
καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ Παγκράτιε, χάρις εἴη σου τῇ
θεοφιλίᾳ καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ.

Ἐπειδὴ ἐπληροφορήθημεν καλῶς, ὅτι τὸ εἰς τὰ αὐτόθι ἱερὸν ἡμέτερον
πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακὸν γυναικεῖον μοναστήριον τὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι
10 τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μαρίνης τιμώμενον θεοφιλῶς τὸ πάλοι διεκυβερ-
νᾶτο, τὰ νῦν δὲ τοῦ κοινοβίου διαφθαρέντος, καὶ αἱ ἐν αὐτῷ μονάζουσαι
καλογραῖαι μὲ τὸ νὰ ἀθετοῦσι καὶ παραβαίνουσι τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τοῦ μονα-
στηρίου τούτου, καὶ νὰ προξενοῦνται μεταξὺ αὐτῶν οὐκ ὀλίγαι λογομαχίαι
καὶ ταραχαὶ διὰ τῆς τοιαύτης ἀθετήσεως καὶ διαφθορᾶς τοῦ κοινοβίου, διὰ
15 τοῦτο πρὸς θεοφιλῆ ἀποκατάστασιν καὶ διοίκησιν σκέψεως γενομένης μετὰ
τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς ἀδελφότητος ἀπεφάνθη συνοδικῶς, ὅπως ἡ θεοφιλία σου
ὡς καλὸς ἀρχιερεὺς λάβῃς τὴν περὶ τοῦ μοναστηρίου τούτου φροντίδα, ἐπιμε-
λούμενος περὶ τῆς καλῆς διοικήσεως, καὶ ἀποκαθιστῶν ἐκ νέου τὸ ἀρχαῖον
κοινόβιον κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκείνου τάξιν, ἐπιτάττων αὐταῖς κυριαρχικῶς καὶ
20 διορίζων νὰ φυλάττωσιν ἀπαράβατα τὰ ἐφεξῆς, ὡς συνοδικῶς ἀποφανθέντα,
ὅτι δηλαδὴ πρέπει πάσαι αἱ ἐν αὐτῷ μονάζουσαι νὰ μὴν ἐξέρχονται τοῦ
μοναστηρίου οὔτε διὰ εὐλογοφανεῖς αἰτίας ἄνευ ἀδείας καὶ θελήματος τῆς
ἡγουμένης, καὶ ὅτι εἰς τὰς συνήθεις πανηγύρεις νὰ ἀπέρχηται μόνον ἡ ἡγου-
μένη πρὸς συναγωγὴν τῆς ἐλεημοσύνης τῶν χριστιανῶν ὑπὲρ τοῦ μοναστηρίου
25 τούτου, ἢ ἐξ ἀνάγκης ἢ πλέον δοκιμωτέρα, τὴν ὁποῖαν ἤθελε διορίσει ἡ ἡγου-
μένη, οὐχὶ ὅμως ἄλλη τις τῶν νέων καλογραϊῶν, αἱ ὁποῖαι θέλουσαι νὰ
περιέρχονται εἰς χωρία ζητοῦσι τὴν τοιαύτην διακονίαν διὰ νὰ συναναστρέ-
φονται μετὰ διαφόρων προσώπων, πρὸς δὲ ἔχουσαι τινὲς καλογραῖαι τὴν
δεφένδουσιν τῶν γονέων καὶ συγγενῶν αὐτῶν κινουῖσιν αὐθαδῶς τὰς γλώσσας
30 τῶν κατὰ τῶν παλαιότερων καὶ σεμνοτέρων καλογραϊῶν, καὶ αἱ ὁποῖαι
θέλουσαι νὰ διοικῶνται τὰ τοῦ μοναστηρίου τούτου κατὰ τὸ ψυχοβλαβὲς
αὐτῶν βούλημα προξενοῦσιν οὐ τὰς τυχούσας ταραχάς, ὑβρίζουσαι καὶ ἀτιμά-

ζουσαι πάσας τὰς ἐν αὐτῷ δοκιμωτέρας καὶ ἡσυχαστικωτέρας καλογραίας, ὥστε αὐταὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ τοῦ μοναστηρίου των, μὴ φέρουσαι τὴν τούτων αὐθάδειαν καὶ ἀναισχυντίαν· αὐταὶ οὖν πρὸς ἡσυχίαν τοῦ μοναστηρίου ἅς ἐπιτιμηθῶσι σφοδρῶς παρὰ τῆς θεοφιλίας σου, ἔτι καὶ οἱ 5 δεφενδεύοντες τὰς τοιαύτας καλογραίας, διὰ νὰ ὑπόκεινται τοῦ λοιποῦ, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι, ἀποδίδουσαι τὸ προσήκον σέβας εἰς τὰς παλαιότερας καὶ σεμνοτέρας, χωρὶς νὰ ζητῶσι τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμιν των πρωτεῖα, πρὸς δὲ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦτο νὰ μὴ εἰσέρχωνται νέαι, οὔτε νὰ κουρεῦνται ἄνευ τῆς ἱκανῆς δοκιμασίας, καὶ μηδεμίαν τῶν καλογραϊῶν νὰ μὴ ἔχη ἄδειαν νὰ ἐμβάζῃ 10 εἰς τὸ κελλίον τῆς λαϊκούς ἀνθρώπους, οὔτε ἀνδρας, οὔτε γυναῖκας, ἄνευ θελήματος τῆς ἡγουμένης, καὶ οὔτε τις νὰ ἐργάζεται φατρίας διὰ νὰ λάβῃ τὸ ἡγουμενεῖον, ἀλλ' ἀνάγκης τυχούσης ἐκεῖνη νὰ λάβῃ τὸ ἡγουμενεῖον, τὴν ὁποίαν ἤθελεν ἐκλέξει ἡ ψῆφος τῶν πλείονων παλαιότερων καὶ δοκιμωτέρων.

Ταῦτα πάντα λοιπὸν θέλεις ἐπιμεληθῆς ἡ θεοφιλία σου νὰ ἀποκαταστήσης ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ ἀπαράλλακτα, ἐπιτάττων ταῖς ἐν αὐτῷ καλογραίαις 15 νὰ φυλάττωσιν αὐτὰ ἀπαράβητα, ὡς συνοδικῶς ἀποφανθέντα, ἐπειδὴ ὅσαι ἤθελαν φωραθῆ ἔναντία εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ταύτας ἀποφάσεις τε καὶ διακελευσεῖς θέλουν παιδευθῆ καὶ ἀποβληθῆ τοῦ μοναστηρίου τούτου κακῶς καὶ κατησχυμένως. Ἐπιμελούμενος λοιπὸν περὶ πάντων τούτων ποιήσον ὡς σοὶ διακελευόμεθα ἐξ ἀποφάσεως, ἵνα καὶ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς θεο- 20 φιλίας σου.

αωδ', Μαίτου α'.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

Τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Ἄνδρου, ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ Κυκλάδων νήσων, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν 25 μετριότητητος

† Γρηγόριος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἰερώτατε μητροπολίτα Ἄνδρου, ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε Κυκλάδων νήσων, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος 30 κῦρ Διονύσιε, χάρις εἴη σου τῇ ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ. Ἐμάθομεν ὅτι τὸ κείμενον αὐτόθι πατριαρχικὸν ἡμῶν καὶ σταυροπηγιακὸν γυναικεῖον μοναστήριον, τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Μαρίνης, πολυειδῶς ἀστατεῖ, καὶ ὅτι ἐκ τινων χρόνων, παραλυθείσης τῆς κοινοβιακῆς αὐτοῦ ἀρμονίας καὶ τάξεως, ἀντεισῆχθη ἐν αὐτῷ ἡ ἰδιορρυθμία, ἡ ἀσχημοσύνη, ἡ κατάχρησις τοῦ 35 μοναδικοῦ πολιτεύματος καὶ ἄλλαι μύρια ἀταξίαι, ἐξ ὧν συμβαίνουσιν αὐτῷ καὶ ζημίαι καὶ δυσφημίαι, καὶ σκάνδαλον γίνεται τοῖς εὐσεβέσι λαϊκοῖς οὐ

σμικρόν. Τὰς τοιαύτας γοῦν καταχρήσεις καὶ ἀτοπίας τέλεον ἐξαλεῖψαι βουλόμενοι καὶ τὴν προτέραν αὐτοῦ θεάρεστον ἁρμονίαν καὶ κοινοβιακὴν τάξιν ἀνακαλέσασθαι προθέμενοι, κατὰ πρόνοιαν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἀπαραιτήτων, ἀποφαινόμεθα τὰ ἑξῆς, ἀνατιθέμενοι τὴν πραγματικὴν ἐνέργειαν

5 αὐτῶν τῷ ζήλῳ καὶ τῇ ἐνθέρμῳ προστασίᾳ τῆς σῆς ἱερότητος, ὡς κατὰ τόπον ἀρχιερέως. Πρῶτον δηλονότι, καταργηθείσης τῆς ἰδιορρυθμίας, νὰ διαταχθῇ τὸ κοινοβιακὸν πολίτευμα, ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ αἱ ἐν αὐτῷ μονάζουσαι νὰ ἔχωσι πάντα κοινά, ἐνδύματα, βρώματα, πόματα, σκεπάσματα, καὶ νὰ διάγωσι πρὸς ἀλλήλας ἐν ὁμοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἀδελφικῇ, συντρέχουσαι εἰς τὴν ὠφέ-

10 λειαν τῆς μετανοίας αὐτῶν, ὡς τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις δουλεύουσαι. Β'. Ὅταν γίνεται χρεῖα ἀποκαταστάσεως ἡγουμένης, νὰ ἐκλέγεται διὰ κοινῆς ψήφου ἢ δοκιμωτέρα καὶ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων τῇ ἀξιοῦντι καὶ ἀρετῇ, συμπαρούσης καὶ τῆς ἱερότητός σου ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐκλογῇ, χωρὶς νὰ ἐπιμύγνυνται οἱ συγγενεῖς τῶν μοναζουσῶν λαϊκοὶ καὶ ἄλλοι, ἢ νὰ ἐπικρατῇ ἢ

15 μονομερῆς γνώμη τινῶν καλογοριῶν, ὡς καὶ ἄλλοτε. Γ'. Ἡ Θεοδώρα, ὡς μὴ οὔσα πάντοτε μετὰ τῆς ἀδελφότητος ἐν τῷ μοναστηρίῳ, νὰ μὲν ἡμεμακρυσμένη καὶ ἀπὸ τὰς συνήθεις αὐτῇ κατ' ἰδιοθελουσίους ἐκλογὰς τῶν μελλουσῶν ἡγουμενεύειν, καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας τῆς προκριθησομένης ἡγουμένης κατὰ τὸν κατωτέρω τρόπον, τῇ γνώμῃ δηλ. τῆς ἀδελφότητος, τῶν σεβασμιω-

20 τέρων καλογοριῶν, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῆς ἱερότητός σου, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀναντιρρήτως εἰς αὐτὴν τὴν ἣν διακατέχει μοναστηριακὴν σφραγίδα, νὰ ἀφειθῇ δὲ καὶ τῆς παραλόγου τσαετοῦς διακατοχῆς τῶν δύο μουλκίων τῆς μακαρίτιδος κτητορίσης Λεοντίας, ὡς δικαίων μοναστηριακῶν. Ὅσαύτως καὶ ἢ μετ' αὐτῆς Εὐπραξία νὰ παραχωρήσῃ ἐλεύθερον δίχα τινὸς ἐναντιότητος

25 τὸ ἀφιέρωμα τῶν χριστιανῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ μοναστηρίου. Δ'. Αἱ κατοικοῦσαι εἰς τὰ χωρία καὶ μετόχια, ἢ ἐν ἄλλοις μέρεσι καλογοραῖαι νὰ ἐπιστρέψωσιν ἀμέσως εἰς τὴν μετάνοιαν αὐτῶν καὶ νὰ συζῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν μοναζουσῶν εἰρηνικῶς καὶ ἡσύχως, ἀπονέμουσαι τὸ προσῆκον σέβας καὶ τὴν ὑπακοὴν πρὸς τε τὴν ἡγουμένην καὶ τὰς γηραιότερας, κατὰ τὴν τάξιν

30 τῶν κοινοβίων. Ε'. Αἱ νεάζουσαι τὴν ἡλικίαν νὰ μὴν ἐξέρχωνται παντάπασιν τοῦ μοναστηρίου, ἀλλὰ νὰ μένωσιν ἐν αὐτῷ ἀθέατοι, κατὰ τὸ ἀρχαῖον σεμνοπρεπεὲς ἔθος, μῆτε νὰ γίνωνται ἀνάδοχοι εἰς τὸ ἕξῃς, μῆτε νὰ περιέρχωνται εἰς τὰς πανδήμους πανηγύρεις χάριν βοηθείας καὶ ζητείας, νὰ ἐκλέγωνται δὲ ἐπιτρόποι καὶ νὰ διορίζωνται εἰς τὴν συλλογὴν τῶν τοιούτων βοηθειῶν εἷς τε

35 τὰς πανηγύρεις καὶ εἰς ὅλα τὰ χωρία παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ μοναστηρίου. Σ' καὶ τελευταῖον, χρεῖας γενομένης, μόναι αἱ δοκιμωτέραι, γηραιότεραι καὶ ἡλικίας ἀνυπόπτου νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὰς ζητείας καὶ εἰς ἄλλας συμβαινούσας ἀναγκαῖας μοναστηριακὰς ὑποθέσεις, φερόμεναι μετὰ τῆς προσηκούσης σεμνότητος.

40 Ταῦτα τὰ ἐν κεφαλαίοις διειλημμένα ἐντάλματα, ὡς ἀφορῶντα προδήλως

εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ἀγαθῆς ὑπολήψεως τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου καὶ τὴν εὐστάθειαν αὐτοῦ καὶ βελτίωσιν, καὶ θεάρεστον τῶν ἐν αὐταῖς μοναζουσῶν πολιτείαν, παρακελευόμεθα τῇ ἱερότητί σου, ὅπως ἐπιστατήσας ἐνεργήσης ἀπαράλλάκτως καὶ προσέχῃς εἰς τὸ νὰ διατηρῶνται μέχρι κεραίας ἀπαράτρεπτα καὶ ἀπαράβατα, καὶ ἐὰν φανῇ τις δυσαρεστομένη πρὸς ταῦτα 5 καὶ καθ' οἷονδήτινα τρόπον ἀντιπράττουσα, νὰ ἀναγγέλλῃς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ καθυποβάλληται ὑπὸ τὴν πρέπουσαν παιδείαν, ἀποβαλλομένη καὶ τοῦ μοναστηρίου τέλεον πρὸς παράδειγμα καὶ σωφρονισμόν τῶν λοιπῶν. Οὕτω ποιήσον, ἐνδεικνύμενος τὸν ἀξιόχρεον ἀρχιεροπρεπῆ ζῆλόν σου πρὸς αἰσίαν ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης, περιμένοντες τὴν πληροφορητικὴν 10 κήν σου ἀπόκρισιν ἢ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ τῆς ἱερότητός σου.

αωιθ', ἀπριλίου ιη'.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

Ἡ καταστροφή καὶ ἡ ἐρήμωσις ἐξαπλώνουν σήμερον τὸ ἀδιατάρακτον αἰτῶν κράτος πανταχοῦ τοῦ μοναστηρίου τούτου, εἰς τὸ ὅποῖον μέχρι πρὸ ὀλίγων δεκάδων ἐτῶν ἔσφυζεν ἡ κίνησις καὶ ἡ ζωή. Ὅλίγα θεάματα εἶνε προσφυέστερα πρὸς διέγερσιν τῶν μελαγχολικῶν παθῶν τῆς ψυχῆς. Εἰς τὰ ἐναπομένοντα ὄρθια ἀκόμη ἐρείπια δὲν λαλοῦσι παρὰ αἱ σκιαὶ καὶ δὲν ἀντηχεῖ παρὰ ἡ ἀνάμνησις.

Ἐγγραφον ἐν Ἀνδρῶ Μαΐου μεσοῦντος 1935.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ